

عقرب

این ساکنین صحراهای خشک عقربهای واقعی و دارای نیشهای زهرآگین نیستند. اما به هر حال این جانوران دارای چنگالهای خاردار هستند که در واقع قسمتی از دهان آنها محسوب می شود. و آنها قادر هستند که ماده سمی خطرناکی از قسمت عقب بدنشان به طرف مهاجمین بپاشند. این جانور بیشتر در شب شکار می کند و پاهای بلند جلویی خود را برای پیدا کردن غذا بکار برد و بعد از یافتن غذا آن را بوسیله چنگالهایش می گیرد. در طول روز در زیر سنگها یا سوراخ زمین پنهان می گردد.

عقربهای مناطق کویری ایران به دو دسته تقسیم میشوند: عقرب های دم طلایی و عقرب های سیاه. خطرناک ترین نوع عقرب در ایران عقرب گاردیوم است که در منطقه خوزستان یافت می شود و سمی کشنده دارد. سم سایر عقربها کشنده نیست. عقرب های ایران بالاترین میزان گزیدن را در دنیا به خود اختصاص داده اند. طبق نتایج بررسی ها، افرادی که ۶ ساعت پس از گزش به مراکز درمانی مراجعه می کنند ۲ برابر کسانی که بین ۶ تا ۱۲ ساعت و ۵ برابر کسانی که بیش از ۱۲ ساعت به مرکز درمان می روند، شانس مرگ کمتری دارند.

عقربها تنها موجوداتی هستند که اشعه رادیو اکتیویته تاثیری به آنها ندارد و جالب تر اینکه عقربها دو دشمن دارند یکی از آنها یک نوع سار است و دیگری مگس. ضعیفترین عقربها ۴۰۰۰۰ راد (واحد اندازه گیری تشعشعات تولیدکننده یون جذب شونده) را تحمل میکنند این عدد در مورد انسان کمتر از تنها ۶۰۰ راد میباشد و بدین گونه از انفجار اتمی هم جان سالم بدر میبرند.

از حدود ۲۰۰ گونه متفاوت عقرب که در سراسر دنیا پراکنده می باشند فقط حدود ۲۰ گونه آنها سمی هستند در بین آنها گونه **Mesobuthus Tamulus** که نوعی عقرب قرمز هندی است) کشنده ترین گونه می باشد. که میزان کشندگی آن در ایالت های هند بین ۴۰-۳۰ درصد گزارش شده است.

این جانور رنگهای مختلفی مثل زرد مایل به قهوه ای، قهوه ای، خاکستری و سیاه دارد و اندازه بین ۱۸-۱/۵ سانتی متر دارد ولی بواسطه شکل بدنی خود که حالت تخت و صاف است، می تواند از شکافهائی به عرض ۳ میلی متر نیز عبور کند و خود را وارد خانه سازند.

در محیط خارج از خانه در شکاف و درز بین سنگها، زیر پوست درخت، بین هیزماها و ... یافت شده و در محیط داخل خانه حمام، دستشوئی، آشپزخانه و محیطهای مرطوب یافت می شوند. این جانوران در طول روز در گوشه ای بی حرکت و پنهان بوده و در طی شب فعالیت خود را آغاز می کنند و بدنبال شکار خود می روند و سم خود را از طریق نیش که در انتهای دم آنها وجود دارد به شکار خود تزریق می کنند.

سم عقرب و علائم آن:

زهر اکثر عقربهای سمی باعث نابودی گلبولهای قرمز خون می شود و در محل گزش نیز تغییر رنگ موضعی و تورم دردناک ایجاد می کند، گر چه بطور متناقض سم بعضی از انواع کشنده مثل **Centruroids** باعث علائم موضعی و تورم زیاد نمی شود ولی حتماً باید توسط پزشک معاینه شده و با تزریق سرم ضد عقرب درمان شود، کودکان و افراد

سالمند نیز نسبت به سم عقرب آسیب پذیرتر بوده و نیازمند توجه بیشتری می باشند .

علاوه بر آسیب به گلوبولهای قرمز، زهر عقرب علائم عصبی نیز ایجاد می کند که شامل :
بی قراری، تشنج، راه رفتن نامتعادل، تکلم منقطع، آبریزش از دهان، حساسیت شدید پوست به لمس، انقباضات ماهیچه ای، درد شکم و کاهش کارکرد سیستم تنفسی است .

عقرب گزیدگی

عقرب ها (Scorpion) وابسته به عنکبوتیان هستند . در دنیا گونه های متعددی عقرب وجود دارد که تنها تعدادی محدود برای انسان خطرناک هستند . عقرب بیشتر در آب هوای گرم و شب ها فعال هستند و به این علت رعایت نکات ایمنی در مورد جلوگیری از عقرب گزیدگی به خصوص در مناطق گرمسیری و به هنگام تاریکی هوا اهمیت دارد . (مثل پوشیدن جوراب ، شلوار و کفش مناسب ، تکان دادن کفش و لباس قبل از پوشیدن و غیره)

سم یکنوع عقرب به نام سنترورویید اسکالپچراتوس (*Centruroides Sculpturatus*) شدیداً کشنده است (عقرب کوچک و زرد رنگ با یک توبرکول کوچک روی پشت ، و به طول ۲,۵ تا ۷,۵ سانتی متر ، که به آن عقرب جرار نیز گفته می شود .)

نکته : خطرناک ترین عقرب در ایران عقربی است به نام گاردیم که محل زیست آن خوزستان است .

علائم و نشانه ها

پس از چند دقیقه از گزش عقرب که عموماً در اندام (دست و پا) اتفاق می افتد علائم زیر مشاهده می شود :

درد ، تاول ، قرمزی ، تورم

با گذشت چند ساعت از گزش ، ممکن است علائم زیر در فرد مشاهده شود :

تند شدن نبض

بالا رفتن فشار خون

سرگیجه ، حالت تهوع و استفراغ

بی اختیاری ادرار و مدفوع

تنگی نفس

افزایش ترشح بزاق

عقرب گزیدگی اغلب خطر ناک نیست و تنها باعث بروز علائم و نشانه‌ها موضعی در محل گزش می‌گردد. با این وجود باید کمک‌های اولیه ضروری را برای مصدومین انجام داد و خطر ناک بودن یا نبودن عقرب و شدت مسمومیت را به کادر درمانی و پزشک واگذار کرد .

کمک‌های اولیه

ارزیابی صحنه حادثه ، دور کردن یا پرهیز از خطر ، در خواست کمک در صورت لزوم

ارزیابی اولیه مصدوم و انجام مراحل ABC و دیگر کمک‌های اولیه ضروری در صورت لزوم

بی حرکت نگه داشتن مصدوم و ثابت نگه داشتن عضو گزیده شده

کمپرس سرد (نکته از گذاشتن یخ به صورت مستقیم بر روی اندام خود داری کنید) .

استفاده از دستگاہ مکنده مخصوص جهت خارج کردن سم (در صورت عدم وجود دستگاہ مکنده مخصوص ، استفاده از ساکشن و یا مکیدن محل گزش توسط دهان می‌باشد).

انتقال سریع به مرکز درمانی

در برخی موارد و در صورت شدید بودن مسمومیت در مراکز درمانی از پادزهر سم عقرب برای خنثی سازی سم و درمان فرد استفاده می‌شود. البته این کار باید با دستور پزشک و تحت نظارت مستقیم او انجام شود.

در مورد بریدن و مکیدن محل زخم با دهان توافق نظر وجود ندارد . بعضی صاحب نظران با این کار مخالف هستند و عده ای استفاده از این روش را مجاز می‌دانند .

در برخی از کتب بستن بالای محل گزش با هدف تاخیر در جذب سم توصیه شده است . برای این کار باید:

1- پارچه ، باند یا یک وسیله ی مناسب دیگر با عرض حداقل چهار تا پنج سانتی متر استفاده کنید.

2- پارچه ، باند یا وسیله مورد نظر را حدود پنج سانتی متر بالاتر از محل گزش (یعنی قسمتی از اندام که به تنه مصدوم نزدیک تر است) ببندید.

3- پارچه یا باند باید به حدی محکم بسته شود که تنها باعث کندشدن جریان لنف و خون سیاهرگی در اندام مربوطه

گردد . توجه داشته باشید که این کار به هیچ وجه نباید باعث اختلال در جریان خون سرخرگی اندام مبتلا گردد . به این منظور , پارچه یا باند باید به صورتی بسته شود که یک انگشت به راحتی از زیر آن عبور کند و همچنین باعث قطع نبض در نقاط انتهایی اندام مبتلا نگردد .

توجه : در صورت نزدیک بودن مراکز درمانی بهتر است بدون فوت وقت و انجام اقدامات اضافی مصدوم را هر چه سریعتر به مراکز درمانی منتقل کنید .

گزیدگی عقرب در افراد پیر , کودکان , نوزادان و افراد مصدوم خطرناک تر است . همچنین اگر گزش متعدد یا نزدیک سر و صورت یا گردن مصدوم باشد , خطرناک تر از گزش اندام (دست و پا) خواهد بود . به یاد داشته باشید که علایم گزیدگی با عقرب " گاردیم " در ابتدا بسیار خفیف و ناچیز است و همین مسئله اغلب باعث عدم مراجعه به موقع فرد به مراکز درمانی می گردد . اما مراجعه به مراکز درمانی لازم و ضروری است و تاخیر می تواند منجر به بروز علایم مختلف مسمومیت , از بین رفتن بافت های بدن در محل گزش یا حتی در موارد شدید منجر به مرگ فرد گردد .

مارها در مناطق گسترده‌ای از زمین پراکنده می‌باشند کشور ما به ویژه در بخش‌های مرکزی بعلت کویری بودن و خشک بودن این مناطق محل مناسبی برای زندگی برخی مارها می‌باشد که عمدتاً خطر ناک هستند مانند انواع افعی‌ها از جمله افعی شاخدار، تیر مار، مار جعفری، گرز مار و برخی دیگر از انواع شاید بد نیست بدانید مارها در عین حال اینکه حیواناتی خطر ناک و مهاجم هستند بسیار حیوانات ترسوئی نیز می‌باشند اگر به آنها زیاد نزدیک نشوید و یا در موقعیت مناسبی قرار داشته باشید که مار نتواند به شما حمله کند این حیوان به سرعت سعی به فرار می‌کند اغلب حمله آنها به انسان بدلیل بی احتیاطی است از آنجا که مارها اغلب هم رنگ محیط اطرافشان هستند از این رو دیدن آنها بسیار دشوار است و به همین لحاظ اغلب بدلیل ندیدن آنه بیش از حد به آنها نزدیک می‌شویم و حیوان بدون اطلاع از اشتباه ما تنها برای دفاع اقدام به حمله می‌کند و یا بدون توجه دست در زیر سنگ و یا بوته‌ها بردن و یا بازی با آنها همه از عوامل حمله این حیوان خوش خط و خال به انسان می‌باشد. بد نیست اشاره شود احتمال روبرو شدن با مار و حمله آن به انسان بسیار ضعیف است. برای روشن شدن باید بدانید مرگ حاصل از اصابت برق آسمان تلفات بیشتری از گزش این حیوان دارد. جالب توجه است اگر بدانید بیش از ۹۰٪ افرادی که بعلت مارگزیدگی جان می‌بازند علت مرگ آنها وجود سم مار در بدن مقتولان نیست بلکه ترس و استرس از این حیوان و وحشت از آن باعث مرگ می‌شود حتی در بعضی از موارد روی بدن جان باختگان اثری از گزش پیدا نمیشود. دلیل این امر بسیار روشن است و این مربوط به عوامل مختلفی است که توضیح داده می‌شود اول باید مکانیزم عمل سم مارها را بدانیم سم مارها به دو گونه عمل میکنند یکی از خطرناکترین این مکانیزمها اثر سم بر روی سیستم عصبی و در نتیجه فلج عمومی بدن صیداست و دیگری تاثیر بر روی خون که در نوع اخیر سم موجب تخریب گلبولهای قرمز یا به عبارتی موجب همولیز شدن گلبولهای قرمز می‌شود. به هر حال برای تاثیر هر دو نوع سم نیاز به مقدار کافی از سم می‌باشد. اما مورد بعدی ساختار تزریق توسط حیوان می‌باشد برخی از مارها در داخل دندانهای نیش خود حفرهای دارند که مستقیم به کیسه حاوی زهر در فک بالائی حیوان متصل می‌باشد و در موقع لزوم و فشار بعلت گزش سم از کیسه‌ها خارج شده و از طریق کانال مذکور به بدن صید تزریق میگردد. در این حالت سم به میزان بیشتر و بدون آنکه به اطراف ریخته شود وارد بدن صید میشود. اما برخی دیگر از مارها تنها بر روی دندانهای نیش خود دارای شیار ظریفی هستند که روی آن باز می‌باشد و سم از این طریق به بدن صید میرسد در این شکل مقادیر قابل توجهی از سم حدر رفته و همه آن به بدن صید نمیرسد سوم همانطور که گفته شد ترسیدن بیش از حد این حیوان از انسان و همینطور انسان از مار می‌باشد. نتیجه اینکه مجموع این سه عامل موجب میشود تا انقدر هم که فکر میکنیم مارها خطر ناک نیستند. یعنی دوز یا مقدار سم که بتواند خطر ناک باشد به ندرت توسط مار امکان دارد در بدن انسان تزریق شود. چرا که حتماً در موقع تزریق سم هم فرد گزیده شده و هم مار از وجود هم مطلع شده و واکنشهای سریع و خارج از تصویری برای فرار از مهلکه از خود نشان میدهند و به همین دلیل اغلب مار حتی اگر دارای دندان کانال دار و سم مهلک عصبی داشته باشد فرصت تزریق نمی‌یابد و بسیاری از مواقع ممکن است مار برای شکار و تهیه غذا حیوان دیگری را در موقع صید گزیده باشد که در این صورت فشار مایع سم برای تزریق و مقدار آن در کیسه‌های زهر کاهش یافته است. به هر ترتیب باید از مارها پرهیز کرد. اما باید توجه داشت این حیوان که بسیار برای ما مرموز و اسرار آمیز است. علاوه بر داستانها و روایتهای تاریخی و حتی احترام برخی از ملل و اقوام به این حیوان از دیر باز (مصر باستان) تا امروز (در برخی کشورهای آفریقائی به

ویژه هندوستان) باید اعتراف کرد وجود این حیوان در چرخه اکوسیستم در بسیاری از بیومهای طبیعی نقشی کاملاً مثبت و متعادل کننده بوده و هر گونه تغییر در جمعیت و یا از بین رفتن این حیوان می تواند لطمه سنگینی به محیط زیست وارد نماید. مهمترین عامل کنترل تعداد موشها در مناطق بیابانی و کویری وجود مارها می باشد که نبودن آنها موجب افزایش جمعیت این جونده شده و در نتیجه پوشش گیاهی یک منطقه و سایر عوامل موجود در چرخه اکوسیستم یک محیط را به نابودی بکشاند. در روایتهای و داستانهای کهن از مار به عنوان نگهبان گنجهای بزرگ و افسانه ای یاد شده و امروزه این حیوان گرانبهاترین گنج انسان امروزی که همان محیط زیست است را نیز نگهبانی میکند. با امید به اینکه به خاطر ترس کاذب خود و یا تفریح به حیوانات آسیب نرسانیم و وجود آنها را در طبیعت پیرامون خود لازم و محترم بشماریم

تشخیص مارهای سمی و غیر سمی محسن ادیب

تشخیص سمی بودن مار کار خیلی دشواری نیست موارد زیر روش تشخیص سمی بودن مار را به شما آموزش می دهند:

سر مارهای سمی مثلثی شکل و بیرون زده از راستای بدن است در حالی که مارهای غیر سمی سری معمولاً گرد و مدور و در راستای بدن دارند.

در مارهای سمی دندانهای نیش از سایر دندانها بزرگترند در نتیجه در نقطه گزش معمولاً جای دو دندان به خوبی قابل تشخیص است در حالی که در مارهای غیر سمی دندانها یک اندازه هستند و در نقطه گزش جای دو سری دندان موازی دیده می شود.

مارهای سمی دارا مردمک چشم بیضی شکل هستند در حالی که مارهای غیر سمی مردمکی گرد دارند (مار مرجانی که از مارهای منطلق کویری و بسیار خطرناک است دارای مردمک گرد است ولی حلقه های رنگین موجود در پوست آن را مشخص می کند)

مارهای سمی دارای پوستی رنگین و پر خط و خال هستند در حالی که مارهای غیر سمی پوستی ساده دارند

مارهای سمی دارای فرورفتگی در بین دو چشم هستند در حالی که مارهای غیر سمی فرورفتگی در بین دو چشم ندارند.

مارهای کوچک اکثراً سمی هستند و مارهای بزرگ اکثراً غیر سمی هستند.

مار گزیدگی

مارگزیدگی از مواردی است که خیلی باید در مورد آن هوشیارانه و با دقت عمل کرد چرا که هر گونه غفلت ممکن است منجر به عوارض خطرناکی برای فرد مسموم شود. مارها انواع گوناگونی دارند که از این بین تنها تعداد معدودی سمی و خطرناک هستند. به یاد داشته باشید که حتی مارهای سمی نیز تنها برای دفاع از خود یا به قصد شکار از نیش و

سم خود استفاده می کنند.

مارهای سمی به گروه بزرگ تقسیم می شوند:

1- خانواده ی مارهای مرجانی شامل مار مرجانی , کبری , ماهبا و غیره

2- خانواده ی افعی ها از جمله افعی , مارزنگی و غیره

نکته : هرگونه مارگزیدگی را باید سمی تلقی کرد مگر خلاف آن ثابت شود.

بنابراین لازم است مصدوم را حتماً و در اسرع وقت به مراکز درمانی منتقل کنیم تا تحت مراقبت های لازم قرار گیرد.

همانطور که میدانید کلیه مارها سمی نبوده و در واقع به دو دسته سمی و غیر سمی تقسیم می شوند . مارهای سمی خود از نظر میزان سمی بودن یکسان نبوده و با هم فرق دارند . همچنین از نظر شکل ظاهر نیز مارهای سمی و غیر سمی تفاوت های آشکاری دارند که برخی از آنها در جدول آورده شده اند .

مارهای سمی و غیر سمی تفاوت هایی دارند که از جمله آنها می توان به موارد زیر اشاره کرد:

1- مردمک چشم مارهای سمی به صورت بیضی (خطی) و شبیه مردمک چشم گربه است . ولی مردمک چشم مارهای غیر سمی گرد و مدور است . نکته : مار مرجانی که از خطرناک ترین مارهای سمی است مردمک مدور دارد .

2- سرمارهای سمی مثلثی شکل است و با بدن ما زاویه دارد , ولی سر مارهای غیر سمی به صورت نیمه بیضی است و در واقع بدن مارهای غیر سمی شبیه کرم خاکی است . نکته : سر مارمرجانی مثلثی نبوده ولی این مار از انواع سمی است .

3- مارهای سمی برای نیش زدن از دو دندان نیش استفاده می کنند و محل گزش معمولاً با یک یا دو سوراخ (یا زخم) مشخص می شود . اما در مارهای غیر سمی دندان ها متعدد هستند و در دو ردیف هلالی قرار می گیرند .

4- حلقه های دم مارها در انواع سمی منفرد است , ولی در مارهای غیر سمی به صورت یک ردیف دوتایی در کنار هم دیده می شود .

5- در پایین چشم مارهای سمی , یک حفره ی کوچک وجود دارد که در مارهای غیر سمی دیده نمی شود .

علائم و نشانه ها و بررسی بیمار:

مشاهده مار

مشاهده ی سوراخ یا زخم در محل نیش زدگی .

درد در محل گزیدگی ، درد و سوزش شدید است .

تورم ، با گذشت زمان ، تورم به سمت مرکزی اندام و به طرف تنه ی فرد پیشرفت می کند .

قرمزی پوست و بروز تاول

قرمزی و تورم عروق لنفاوی در عضو گزیده شده و پیشرفت این قرمزی و تورم به سمت قسمت های مرکزی بدن . لبه های این ناحیه بسیار دردناک و نسبت به لمس حساس می باشند .

تهوع ، استفراغ ، سرگیجه و احساس ضعف

کاهش فشار خون

تب ، لرز و تعریق

سوزن سوزن یا کرخت شدن نوک انگشتان و اطراف لب و دهان

خونریزی از بینی ، وجود خون در ادرار یا مدفوع

تند شدن تنفس یا تنگی نفس

افزایش نبض

مشکل بینایی

هنگامی که کسی توسط مارسمی مورد گزش قرار می گیرد، علائمی در او ظاهر می شود که بسته به نوع سم و میزان ورود آن به بدن به دو گروه خفیف و شدید تقسیم می شود :

نوع علائم

خفیف

تورم، تغییر رنگ، درد کم، احساس قلقلک، ضربان سریع، ضعف عمومی ، تهوع، استفراغ، اختلال دید

شدید

تورم سریع و کرختی بدن، درد، مردمک سنجاقی، به خود پیچیدن، هذیان، شوک، تشنج، فلج، عدم وجود نبض

علائم و نشانه های زهرآگین شدن و سرعت تظاهر به آنها به عوامل زیر بستگی دارد:

1- اندازه مار ۲- محل ، تعداد و عمق گزیدگی ۳- مقدار زهر تزریق شده

4- حساسیت فردی نسبت به زهر ۵- سن و وزن مصدوم ۶- سلامتی عمومی عضو

7- نوع و تعداد میکروارگانیزم موجود در حفره دهانی مار

در بررسی بیمار ، ابتدا به دنبال اثرات دو دندان روی پوست مصدوم بگردید . البته ممکن است فقط یکی از دندان ها در پوست فرو رفته باشد . گاه نیز یکی از دندان های مار در حمله به هدف قبلی شکسته است . این نیز ممکن است که مار در مرحله پوست اندازی بوده ، و بیشتر از دو دندان داشته باشد .

کمکهای اولیه

در ابتدا پس از ارزیابی محل حادثه و استفاده از لباس و کفش مناسب جهت جلوگیری از مارگزیدگی ، مصدوم را از محل حادثه دور کنید . (البته در صورت عدم وجود خطر ، بی حرکت نگه داشتن مصدوم در اولیت قرار دارد .)

اکثر گزیدگی ها در ناحیه دست و پاها اتفاق می افتد . بنابراین توصیه می شود (در مورد مارهایی که سم آنها از طریق اختلال در عملکرد دستگاه عصبی عمل می کند ، مانند مار کبری و مار مرجانی) با استفاده از پارچه یا باندهای که حدود ۴ تا ۵ سانتی متر عرض داشته باشد ، بالا و پایین محل گزیدگی را ببندید ، که البته این کار باید با رعایت اصول انجام شود . باند یا پارچه را طوری ببندید که یک انگشت براحتی از زیر آن عبور کند و مانع مصدوم شدن خون سرخرگی نشود .

توجه : در صورتی که محل گزش در نزدیکی مفاصل است ، از قرار دادن نوار در دو سمت مفصل خودداری کنید و نوار مورد نظر را فقط در بالای زخم (سمتی که به تنه مصدوم نزدیک تر است) ببندید .

انتهای زخمی را پایین تر یا هم سطح قلب قرار دهید . زیور آلات ، ساعت یا لباس های تنگ را از اندام گزیده شده خارج کنید .

استفاده از دستگاه پمپ مکند ی مخصوص در ۳۰ دقیقه اول مارگزیدگی توصیه می شود . در صورتی که پس از ۵ تا ۱۰ دقیقه بعد از گزیدگی به بیمار رسیدید ، توسط ساکشن کردن می توانید ۲۵-۵۰٪ زهر را خارج کنید . در صورت در اختیار داشتن محلول آنتی سپتیک یا صابون سطح زخم را با آن شستشو دهید .

در نقطه گزیدگی و درست با همان عمقی که نیش مار فرو رفته است (معمولاً خیلی سطحی و حدود ۴ میلی متر) یک برش خطی بدهید . هیچ گاه روی ناحیه را برش ضربدری ندهید زیرا این کار ریسک بریده شدن اعصاب و عروق خونی را افزایش می دهد .

زخم باید حدود 20 دقیقه ساکشن شود . در صورتی که نجات دهنده خود زخم بازی در دهان یا اطراف دهان داشته باشد ، باید از این کار اجتناب نماید . مایع زخم که توسط ساکشن دهانی خارج می گردد ، باید مرتباً دور ریخته شود . با این حال اگر احتمالاً بلعیده شد ، جای نگرانی نیست ، زیرا زهر در معده بی اثر می شود .

در صورت امکان اطلاعات صحیحی در مورد شکل مار به دست آورید . هرگز به بیمار اجازه ندهید که راه برود . مصدوم را سریعاً به مراکز درمانی منتقل کنید .

نکته : استفاده از کمپرس سرد در مار گزیدگی ممنوع است .

نکته : سم بعضی از مارها (مثل مارکبرا و مار مرجانی) بر روی سیستم عصبی اثر می گذارد و با فلج کردن عضلات تنفسی باعث خفگی و مرگ فرد می گردد . ارایه ی کمک های اولیه مناسب ، به ویژه انجام تنفس مصنوعی (احیای قلبی - ریوی) در نجات زندگی این افراد از اهمیت خاصی برخوردار است .

توجه : چون مارگزیدگی در هر کشور و ناحیه با مارهای خاص آن منطقه جغرافیایی اتفاق می افتد ، برای اطلاع صحیح از انواع مارهای موجود در منطقه و نحوه ارایه ی کمک های اولیه بهتر است با مسئولین مربوطه مثل مقامات سازمانهای بهداشتی ، سازمان دامپزشکی ، سازمان مراتع و جنگلبانی و ... تماس بگیرید و اطلاعات لازم را از آنها جویا شوید .

توجه داشته باشید که بهترین کمک در این مواقع رساندن مصدوم به مراکز درمانی می باشد .

نیش زدگی حشرات

سوزشی که بر اثر نیش زدگی حشرات ایجاد می شود بعلت وجود موادی است که در بزاق حشره است و با انتقال آن به داخل پوست ، سبب تحریک آن می شود . نحوه برخورد با این موارد بصورت زیر است:

- 1- پوست محل نیش زدگی را با آب و صابون را بشویید
- 2- بر روی آن پماد هیدروکورتیزون بمالید
- 3- اگر واکنشهای شدید موضعی یا عمومی وجود دارد به پزشک مراجعه کنید

زنبور گزیدگی

بسیار شایع است ولی معمولاً خطرناک نمی باشد . اما در صورت متعدد بودن تعداد نیش ها یا بروز حساسیت های شدید (آنا فیلاکسی) می تواند کشنده باشد . سابقه گزش در افراد حساس یک نکته منفی است و خطر بروز حساسیت های شدید (آنا فیلاکسی) را افزایش می دهد . همچنین گزیدگی در ناحیه سر و صورت نیز خطرناک است و می تواند باعث ایجاد تورم در این نواحی و انسداد راه های هوایی گردد .

علائم و نشانه ها

مشاهده ی سوراخ محل نیش و گاهی خود نیش در محل گزش

-وجود درد ، سوزش ، قرمزی یا تورم در محل گزش

-بروز علائم مسمومیت مثل کاهش فشار خون ، کهیر ، ...

کمک های اولیه

-ارزیابی صحنه حادثه ، دور کردن یا پرهیز از خطر و درخواست کمک در صورت لزوم

-ارزیابی اولیه مصدوم ، انجام مراحل ABC و دیگر کمک های اولیه ضروری در صورت لزوم

-در صورت وجود نیش در محل گزش آن را به آرامی خارج کنید . برای این کار از موچین ، پنس ، منقاش یا وسایل مشابه استفاده کنید زیرا فشار اعمال شده در حین کار می تواند باعث خروج باقیمانده سم از نیش و ورود آن به بدن بیمار گردد .

-محل گزش را با آب سرد و صابون بشویید .

-زیور آلات ، ساعت ، لباس های تنگ و ... از اندام مبتلا خارج کنید .

-کمپرس آب سرد باعث کاهش درد ، تورم و قرمزی محل گزش می گردد .

-گذاشتن خمیر درست شده از جوش شیرین و آب نیز می تواند باعث کاهش درد در محل گزش گردد. در صورت مشاهده علائمی که دلالت بر شدید بودن و اکنش های حساسیتی دارند ، مثل کهیر منتشر بدن ، نفس تنگی ، کاهش فشار خون ، خس خس سینه ، کبودی لب ها (سیانوز) و ... باید مصدوم را هرچه سریع تر به نزدیک ترین مرکز درمانی منتقل کنید .

گاز گرفتگی توسط سگ یا گربه

دهان حیوانات حاوی میکروبهایی است که بعضی از آنها می توانند سبب عفونتهای خطرناک و حتی کشنده شوند . در

موارد گاز گرفتگی توسط حیوانات به نکات زیر توجه کنید:

- 1-سریعا ناحیه گاز گرفته شده را با آب و صابون تمیز کنید.
- 2-جلوی خونریزی را نگیرید بلکه اجازه دهید که خون جاری شود و میکروبها را بیرون بریزد.
- 3-برای جلوگیری از خطر عفونت , از یک گاز آغشته به پراکسید هیدروژن استفاده کنید
- 4-مصدوم را به پزشک برسانید تا واکسن کزاز و آنتی بیوتیک تجویز کند
- 5-اگر به هاری مشکوک هستید , مصدوم را به بیمارستان برسانید

گازگرفتنی توسط بزوجه

دهان حیوانات حاوی میکروبهایی است که بعضی از آنها می توانند سبب عفونتهای خطرناک و حتی کشنده شوند . در موارد گازگرفتنی توسط حیوانات به نکات زیر توجه کنید:

- 1- سریعاً ناحیه گاز گرفته شده را با آب و صابون تمیز کنید.
- 2- جلوی خونریزی را نگیرید بلکه اجازه دهید که خون جاری شود و میکروبها را بیرون بریزد.
- 3- برای جلوگیری از خطر عفونت ، از یک گاز آغشته به پراکسید هیدروژن استفاده کنید
- 4- مصدوم را به پزشک برسانید تا واکسن کزاز و آنتی بیوتیک تجویز کند
- 5- بعضی از مارمولک ها سمی هستند در صورت مشکوک بودن به سمی بودن مارمولک مانند مار گزیدگی عمل کنید.

